Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Kirje

16.1.2023

VN/17/2022-TEM-2023-128

Eduskunnan talousvaliokunta

Talousvaliokunnan selvityspyyntö 21.12.2022, O 13/2022 vp

Työ- ja elinkeinoministeriön selvitys syyskauden aikana tehdyistä sähkön hintojen kohtuullisuutta turvaavista valmisteluista ja selvitystöistä

Hallitus on sopinut vuoden 2023 talousarvion valmistelun yhteydessä budjettiriihessä 1.9.2022 toimista sähkön hinnan kohtuuttoman nousun kompensoimiseksi kotitalouksille. Toimet perustuivat arvioon sähkömarkkinatilanteesta sekä asiaa valmistelleen virkamiestyöryhmän kattavaan analyysiin eri tukivaihtoehdoista. Budjettiriihessä sovittuja toimia ovat neljän kuukauden määräaikainen vähennys tuloveroon vuodelle 2023, määräaikainen sähkötuki pienituloisille kotitalouksille vuoden 2023 alusta, sähköenergian arvonlisäveron alennus 10 prosenttiin 1.12.2022-30.4.2023 väliselle ajalle sekä asumistuen korotus vuoden 2023 alusta. Budjettiriihessä sovittujen tukitoimien määräksi on arvioitu yhteensä noin 650-685 miljoonaa euroa. Ministeriöt alkoivat valmistella näiden linjausten täytäntöönpanoa välittömästi budjettiriihen jälkeen.

Lisäksi hallitus on budjettiriihessä sopinut jatkotoimista sähkön hinnan alentamiseksi sekä kohtuuttomien tilanteiden lieventämiseksi seuraavasti:

> ”Hallitus etsii edelleen ratkaisuja sähkön hinnan alentamiseksi sekä kansallisella että EU-tasolla ja varautuu tarvittaessa lieventämään niin kotitalouksille kuin yrityksille, maatalousyrityksille ja yhteisöille koituvia kohtuuttomia tilanteita. Samalla huolehditaan riittävistä kannustimista energian säästämiseen ja päästöttömän energian investointeihin.”

Talousvaliokunnan selvityspyynnössä mainittuna ajanjaksona työ- ja elinkeinoministeriössä on keskitytty ensisijaisesti sähkön tarjonnan lisäämiseen ja varmistamiseen sekä kysynnän vähentämiseen ja kulutusjoustoon liittyviin toimenpiteisiin, koska sähkön hintatukia koskevat päätökset oli vastikään tehty hallituksen budjettiriihessä. Painopiste on ollut sähkön ja muun energian saannin varmistamisessa. Lisäksi keskeinen tehtävä on ollut EU:n sähkön ja kaasun hätätoimenpiteiden valmistelu ja Suomen etujen ajaminen näissä erittäin nopeasti edenneissä lainsäädäntöhankkeissa. Hallituksen budjettiriihessä ei annettu työ- ja elinkeinoministeriölle tai muillekaan ministeriöille toimeksiantoa sähkönhinnan lisätukien valmistelusta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on syksyn kuluessa toiminut määrätietoisesti sähkön ja muun energian tarjonnan lisäämiseksi ja varmistamiseksi, sähkönkulutuksen vähentämiseksi ja kulutuspiikkien loiventamiseksi sekä sähkömarkkinoiden toiminnan vakauttamiseksi. Lisäksi ministeriö on valtioneuvoston ja eduskunnan kantojen mukaisesti EU:n hätätila-asetuksia koskevissa neuvotteluissa edistänyt toimia, joiden tavoitteena on sähkön ja kaasun hinnan alentaminen. Hallitus on esimerkiksi esittänyt syyskuussa 2022 eduskunnalle enintään 10 miljardin euron laina- ja takausohjelman sähkön johdannaismarkkinoiden vakauttamiseksi ja sähkömarkkinoiden toimivuuden varmistamiseksi. Ministeriö on ollut valmistelemassa tätä esitystä. Ministeri Lintilä on 14.11.2022 lähettämissään kirjeissä vedonnut komissaari Bretoniin ja komissaari Simsoniin kaikkien EU:n sähkön markkinapaikkojen teknisten hintakattojen laskemiseksi ja erityisesti vuorokausimarkkinoiden teknisen hintakaton laskemiseksi 1.000-2.000 euroon/megawattitunti. Kansallisten ja EU-tason toimenpiteiden vaikutukset

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Työ- ja elinkeinoministeriö PL 32 00023 Valtioneuvosto	 Aleksanterinkatu 4 Helsinki	 0295 16001 +358 295 16001	 09 1606 2160 +358 9 1606 2160	 kirjaamo.tem@gov.fi www.tem.fi

näkyvät jo tällä hetkellä energiamarkkinoiden kesän ja alkusyksyn paniikin rauhoittumisena sekä säh-kön ja kaasun hintojen laskuna.

Työ- ja elinkeinoministeriön energiaosasto on lisäksi varautunut syksyn aikana mahdollisiin uusia tukitoimenpiteitä koskeviin toimeksiantoihin muun muassa selvittämällä muiden maiden tukiratkaisuja ja seuraamalla tehostetusti sähkön tukku- ja vähittäismarkkinoiden kehitystä. Tämä on luonut pohjan uuden tukijärjestelmän nopean valmistelulle.

Budjettiriihessä tehdyn linjauksen mukaisesti ministeri Lintilä on antanut työ- ja elinkeinoministeriön energiaosastolle 13.12.2022 tehtäväksi valmistella kiireellisesti aiemmin päätettyjä tukia täydentävää uutta sähkötukimallia. Energiaosasto on aloittanut uuden tukimallin valmistelun välittömästi tämän jälkeen. Hallituksen esitysluonnos on lähetetty lausuntokierrokselle 10.1.2023.

Ministeriö liittää oheen muistion työ- ja elinkeinoministeriön valmistelutoimista syksyllä 2022 ja muistion hallituksen budjettiriihessä päätettyjen toimenpiteiden toimeenpanosta. Muistioissa on kuvattu tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön valmistelutoimenpiteistä sekä niistä hallituksen toimenpiteistä, joiden valmistelusta ministeriö on vastannut tai joiden valmisteluun ministeriö on osallistunut.

Osastopäällikkö, ylijohtaja Riku Huttunen

Hallitusneuvos Arto Rajala

Liitteet
Muistio työ- ja elinkeinoministeriön valmistelutoimenpiteistä
Muistio hallituksen toimenpiteistä, joiden valmistelusta ministeriö on vastannut tai joihin se on osallistunut

Jakelu
Eduskunnan talousvaliokunta

Tiedoksi
Ministeri Lintilä

VN/17/2022-TEM-202

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Rajala Arto 91189585H	Huttunen Riku 91189557L
2023-01-17	2023-01-17

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ **MUISTIO** **LIITE 1**
Energiaosasto

16.1.2023

Muistio työ- ja elinkeinoministeriön sähkön hinnan kohtuullisuuteen liittyvistä valmistelutoimenpiteistä

Työ- ja elinkeinoministeriössä on syksyn 2022 aikana keskitytty ensisijaisesti sähkön tarjonnan lisäämiseen ja varmistamiseen sekä kysynnän vähentämiseen ja kulutusjoustoon liittyviin toimenpiteisiin, koska sähkön hintatukia koskevat päätökset oli vastikään tehty hallituksen budjettiriihessä. Painopiste on ollut sähkön ja muun energian saannin varmistamisessa. Lisäksi keskeinen tehtävä on ollut EU:n sähkön ja kaasun hätätoimenpiteiden valmistelu ja Suomen etujen ajaminen näissä erittäin nopeasti edenneissä lainsäädäntöhankkeissa.

TEM:ssä on valmisteltu ja tehty hallituksen budjettiriihessä linjattuja toimia: etsitty ratkaisuja sähkönhinnan alentamiseksi tarjontaan ja kysyntään vaikuttavilla toimenpiteillä sekä varauduttu tarvittaessa lieventämään loppukäyttäjien kohtuuttomia tilanteita. Hintatukien valmistelutoimiin on ryhdytty sen jälkeen, kun valmistelutoimeksianto on saatu 13.12.2022. Hallituksen esitysluonnos on lähetetty lausuntokierrokselle 10.1.2023.

Ohessa listattuna TEM:n syksyn aikana tekemiä toimia, joilla on pyritty varmistamaan sähkön saatavuutta ja samalla vaikuttamaan sähkönhinnan alentamiseksi myös pidemmällä aikajänteellä kuin kuluvana talvena:

1. **Tarjonnan lisääminen ja varmistaminen (voimalaitosten polttoainehuollon parantaminen)**

   - Kelluvan LNG-terminaalin käyttöönoton ja LNG:n tuonnin aloittamisen valmisteluun liittyvät toimenpiteet (kaasuvoimaloiden kaasunsaanti merkitsee 600 MW lisätehoa sähköntuotantoon)
   - Annettu ja viety eteenpäin eduskunnassa kaasun varastointivelvoitetta koskevaa hallituksen esitystä HE 232/2022 vp (tavoite kaasuvoimaloiden kaasunsaannin varmistaminen talveksi 2023-24 ja eteenpäin ja kaasunhinnan alentaminen varastointivelvoitteen avulla)
   - Polttoturpeen varmuusvarastoinnin edistäminen (tavoite biopolttoaineita käyttävien voimalaitosten polttoaineen saannin parantaminen)
   - Osallistuttu EU:n kaasun yhteishankintojen valmisteluun

2. **Kysynnän vähentäminen ja kulutusjouston lisääminen**

   - Astetta alemmas –kampanjan organisointi ja valmistelu
   - Annettu hallituksen esitys 318/2022 vp sähkömarkkinalain ym. muuttamisesta, joka sisältää mm. toimenpiteitä kulutusjouston markkinoille pääsyn helpottamiseksi (tavoite lisätä kulutusjoustoa talveksi 2023-24 ja eteenpäin)

- Sähkön tilannekuvaryhmä on osallistunut Fingrid-vetoiseen vapaaehtoisen lisäkulutusjouston edistämiseen

3. Hätätilatoimien ja varautumisen valmistelu Suomessa ja EU:ssa

- TEM (yksin tai yhdessä muiden ministeriöiden kanssa) on valmistellut ja raportoinut energia-alaan liittyvät sellaiset varautumistoimet, jotka on käsitelty varautumisen ministeriryhmässä tai talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa
- Valmisteltu ja saatettu voimaan valtioneuvoston asetus varautumissuunnitelmaan sisällytettävästä sähkönkäyttöpaikkojen etusijajärjestyksestä (981/2022), joka määrittää sähköpulatilanteissa priorisoidut käyttökohteet
- Valmisteltu yhdessä muiden ministeriöiden kanssa valtion takausohjelma, jolla estetty sähköntuottajien likviditeettikriisi johdannaismarkkinoiden vakuusvaatimusten määrän voimakkaan nousun johdosta
- Toimittu vastuuvalmistelijoina Suomen kannanmuodostuksen osalta sekä neuvostokäsittelyssä korkeisiin energianhintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä annetun neuvoston asetuksen (EU) 2022/1854 valmistelussa
- Kaasun tilannekuvaryhmä ja kaasupooli ovat osallistuneet kaasun hätäsuunnitelman päivitykseen sekä kaasunkäyttäjien priorisointijärjestyksen valmisteluun kaasupulatilanteissa HVK:n valmistelun tukena
- Toimittu vastuuvalmistelijoina Suomen kannanmuodostuksen osalta sekä neuvostokäsittelyssä kaasun solidaarisuutta, toimitusvarmuuden parantamista ja johdannaismarkkinan hintakattoa koskevan EU:n neuvoston asetuksen valmistelussa (hyväksytty neuvostossa 19.12.2022)
- Annettu ja viety eteenpäin hallituksen esitystä 296/2022 vp Suomen ja Viron välisestä kaasuntoimituksen solidaarisuutta koskevasta valtiosopimuksesta (tavoite turvata molemminpuolisesti ns. suojattujen asiakkaiden kaasun saanti)

4. Energiakriisin aiheuttamat poikkeukselliset seurantatoimenpiteet

- Viikoittainen sähkön ja kaasun markkinahinnan sekä kaasuvarastojen tason seuranta
- Sähkön tilannekuvaryhmä (joka toinen viikko)
- Kaasun tilannekuvaryhmä (2-3 viikon välein)
- Energiaosaston valmiusasioiden seurantaryhmä kokoontunut normaalia tiheämmin
- EU:n sähkö- ja kaasukoordinaatioryhmät seuraavat tilannekuvaa EU-tasolla normaalia tiheämmin
- Pohjoismainen sähkövirkamiestyöryhmä sekä Baltian maiden ja Suomen ministeriöiden kaasuvirkamiesten ryhmä ovat seuranneet sähkön ja kaasun markkina- ja toimitusvarmuustilannetta

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
Energiaosasto

MUISTIO

LIITE 2

16.1.2023

TAE2023 pöytäkirjamerkinnät – hallituksen valmistelutoimet

TAE2023 pöytäkirjamerkinnät 1.9.2022

Toimet sähkön hinnan kohtuuttoman nousun kompensoimiseksi kotitalouksille

Venäjän sota Ukrainassa on radikaalisti muuttanut paitsi suomalaista ja eurooppalaista turvallisuusympäristöä, myös talouden tilaa ja näkymää. Ensimmäistä kertaa pitkään aikaan Eurooppaa uhkaa perustarpeisiin – lämmitykseen, ruokaan tai kulutushyödykkeisiin – kohdistuva niukkuus, joka johtaa myös hintojen nousuun. Venäjän hyökkäys Ukrainaan tulee välillisesti vaikuttamaan ostovoimaan sekä edellyttämään esimerkiksi sähkön säästämistä ja energiatehokkuuden lisäämistä.

Harvaan asutussa ja pitkien etäisyyksien Suomessa sähkön hinnan nousu uhkaa vaikeuttaa erityisesti sähkölämmitteisissä omakoti- tai rivitaloissa asuvien pieni- ja keskituloisten toimeentuloa. Vaikka hallitus ei pysty kaikkea sähkön hinnan nousua kompensoimaan, tekee se kohdennettuja toimia kohtuuttomien tilanteiden välttämiseksi. Erityisenä painopisteenä ostovoimaan liittyvissä toimissa ovatkin pienituloiset lapsiperheet.

Virkavalmistelua päätösten pohjaksi on tehty Valtiovarainministeriön Sähkön hinta –työryhmässä. Toimia on valmisteltu myös elinkeinoministeri Mika Lintilän johtamassa sähkön hintaan keskittyneessä väliaikaisessa ministerityöryhmässä. Sen pohjalta hallitus on päättänyt seuraavista toimista, joilla sähkön hinnan kohtuutonta nousua pyritään kompensoimaan kotitalouksille:

Määräaikainen sähkövähennys ja –tuki

Hallitus valmistelee ja toteuttaa määräaikaisen sähkövähennyksen tuloveroon. Lisäksi hallitus valmistelee ja toteuttaa määräaikaisen sähkötuen, joka kohdennetaan ihmisille jotka eivät voi hyödyntää verovähennystä täysimääräisesti.

Määräaikainen sähkötuki sekä määräaikainen sähkövähennys sovitetaan jatkovalmistelussa yhteen siten, ettei niitä voi hyödyntää yhtäaikaisesti. Jatkovalmistelun lähtökohtana on, että määräaikaisen sähkötuen ja määräaikaisen sähkövähennyksen piirissä olevia kohdellaan oikeudenmukaisesti.

Koska energian hinnan kehitystä on poikkeuksellisen vaikeaa arvioida, varaa hallitus itselleen mahdollisuuden tarkastaa toimien mittaluokkaa myöhemmin. Kokonaisuuden tulonjakovaikutukset selvitetään valmistelun yhteydessä.

Määräaikainen sähkövähennys

Eduskunta on hyväksynyt HE:n (HE 204/2022 vp) laiksi tuloverolain väliaikaisesta muuttamisesta (1013/2022). Verohallinto on tiedottanut uudesta vähennyksestä ja vähennyksen voi ottaa huomioon verokortin ennakonpidätysprosentissa. Sähkövähennyksen on voinut ilmoittaa verokorttihakemuksessa tammikuusta alkaen.

Otetaan käyttöön kotitalousvähennyksen yhteydessä tehtävä neljän kuukauden määräaikainen sähkövähennys. Vähennyksen tarkoituksena on korvata myöhemmin määritettävän omavastuun ylittävä osa sähkön hinnasta sellaisille kotitalouksille, joiden sähkökustannukset nousevat kohtuuttomiksi.

Vähennys valmistellaan siten, että sen arvioitu vaikutus verotuottoon on 300 miljoonaa euroa.

Tarkemmat määräytymisperusteet linjataan jatkovalmistelussa siten, että tavoitteena on vähennyksen kohdentuminen muille kuin suurituloisimmille veronmaksajille.

> Vähennystä ei ole kohdistettu tulojen mukaisesti, koska se olisi edellyttänyt uuden verovähennyksen lisäämistä luonnollisten henkilöiden tuloverotukseen. Uuden verovähennyksen lisääminen. Verohallinnon järjestelmiin ei ollut enää mahdollista vuoden 2023 alkuun.

Tavoitteena on, että verovelvollinen voi hakea helmikuusta 2023 alkaen verokortin, jossa vähennys otetaan ennakonpidätystä laskettaessa huomioon. Sähkön kulutuksen perusteella vähennyksen voi tehdä kotitaloudessa vain yhden verovelvollisen verotuksessa. Toimeenpanossa kiinnitetään huomiota toteuttamiskelpoisuuteen sekä tuen haun yksinkertaisuuteen.

Määräaikainen sähkötuki pienituloisille kotitalouksille

> Eduskunta on hyväksynyt HE:n (HE 234/2022 vp) laeiksi väliaikaisesta sähkötuesta (1152/2022) ja tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (1153/2022). Kela on tiedottanut uudesta tuesta. Sähköinen hakulomake julkaistiin OmaKelassa 7.1. ja hakemuksia on voinut toimittaa 12.1. alkaen.

Hallitus valmistelee ja ottaa käyttöön erillisen sähkötuen kotitalouksille, joilla ei ole mahdollisuutta täysimääräisesti hyödyntää määräaikaista sähkövähennystä. Tarkoituksena on välttää nousevien sähkön hintojen aiheuttamia kohtuuttomia tilanteita, joissa pienituloisten mahdollisuus selviytyä sähkölaskuista ja muista perustarpeista vaarantuu.

Määräaikaiseen sähkötukeen varataan 300 miljoonan euron arviomääräraha.

Määräaikainen sähkötuki toteutetaan lähtökohtaisesti säästöstä, joka syntyy uusiutuvan energian tuotantotukeen (tuulivoiman syöttötariffi) sähkön hinnan nousun myötä.

Hallitus tavoittelee sähkötuen käyttöönottoa vuoden 2023 alussa. Toimeenpanossa kiinnitetään huomiota toteuttamiskelpoisuuteen sekä tuen haun yksinkertaisuuteen.

Sähköenergian arvonlisäveron alentaminen 10 prosenttiin

> Laki arvonlisäveron väliaikaisesta muuttamisesta (870/2022) tuli voimaan 1.12.2022

Alennetaan sähköhintoja väliaikaisesti laskemalla sähköenergian arvonlisäveroa 10 prosenttiin aikavälillä 1.12.2022-30.4.2023. Muutos vähentäisi verotuloja arviolta hieman yli 200 miljoonaa euroa.

HE:ssa verotulojen pienentymiseksi arvioitiin staattisesti 350 milj. euroa ja nettona 290 milj. euroa

Hallitus tavoittelee EU-tasoista poikkeusta sähköenergian alv-sääntelyyn siten, että sähkön arvonlisävero on mahdollista asettaa väliaikaisesti muuta kevennettyä alv-kantaa alemmas.

Asumistuen korotus

Eduskunta on hyväksynyt lain eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 25 a§:n muuttamisesta (1150/2022) ja yleisestä asumistuesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta ja 51 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (1151/2022).

Korotetaan eläkkeensaajan asumistuen lämmitysnormia 1.1.2023 nykysääntelyn mukaisesti. Energianhinnan nousun tarpeesta johtuva arvio korotustarpeesta on 57 %. Korotetaan vastaavalla prosentilla yleisen asumistuen lämmitysnormia ja omakotitalon hoitonormia 1.1.2023 alkaen. Arvio lisäkustannuksista vuodelle 2023 on yhteensä noin 6,3 miljoonaa euroa

- - - - - - - - -

Jatkotoimet sähkön hinnan alentamiseksi sekä kohtuuttomien tilanteiden lieventämiseksi
Hallitus etsii edelleen ratkaisuja sähkön hinnan alentamiseksi sekä kansallisella että EU-tasolla ja varautuu tarvittaessa lieventämään niin kotitalouksille kuin yrityksille, maatalousyrityksille ja yhteisöille koituvia kohtuuttomia tilanteita. Samalla huolehditaan riittävistä kannustimista energian säästämiseen ja päästöttömän energian investointeihin.

EU-toimet, joiden käsittelyä on hoidettu TEM:ssä:

- 23.3.2022 Asetus kaasuvarastojen täyttövelvoitteesta,
  - Asetus voimaan 1.7.2022.
- 18.5.2022 REPowerEU-paketti
  - useita lainsäädäntö- ja politiikkaehdotuksia, joilla tähdätään venäläisestä energiasta irtautumiseen.
- 20.7.2022 kaasun talvivarautumispaketti
  - koostuu tiedonannosta, säädösehdotuksesta sekä kaasun vähentämissuunnitelmasta.
  - Asetus kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteistä voimaan 9.8.2022.
- 14.9.2022 energianhinta-asetus (EU) 2022/1854,
  - Sähkön käytön vähentäminen 10%/5%, ylisuurien tuottojen rajaaminen, solidaarisuusmaksu, tilapäinen sähkön vähittäishintakaton mahdollisuus 31.12.2023 saakka, edellytyksenä vähittäishintakaton ja hankintakustannusten erotuksen korvaaminen vähittäismyyjille
  - voimaan 8.10.2022.
- 18.10.2022 kaasun solidaarisuusasetus
  - Solidaarisuus kriisissä, yhteishankinnat, johdannaismarkkinoiden volatiliteetin hallinta, LNG:n viitehinta, hintakaton mahdollisuus
  - Hyväksytty energianeuvostossa 19.12.2022.
- 9.11.2022 Asetus uusiutuvan energian lisäämiseksi luvitusta helpottamalla
  - Hyväksytty kirjallisessa menettelyssä 22.12.2022
- 12/2022 Kaasun markkinakorjausmekanismi (johdannaismarkkinoiden hintakatto)

  - Poliittinen yhteisymmärrys energianeuvostossa 19.12.2022, hyväksytty kirjallisessa menettelyssä 22.12.2022.

Kansallinen valmistelu TEM:ssä:

- Tehostettu hintaseuranta (sisäinen raportointi 2 kertaa/viikko)
- Muiden maiden tukijärjestelmien seuranta
- Budjettiriihessä tehdyn linjauksen mukaisesti ministeri Lintilä on antanut työ- ja elinkeinoministeriön energiaosastolle 13.12.2022 tehtäväksi valmistella kiireellisesti aiemmin päätettyjä tukia täydentävää uutta sähkötukimallia. Energiaosasto on aloittanut uuden tukimallin valmistelun välittömästi tämän jälkeen. Hallituksen esitysluonnos on lähetetty lausuntokierrokselle 10.1.2023.
- Energiaosasto toimitti sähkövähennystä ja –sähkötukea valmistelleelle ministeriryhmälle esimerkkilaskelman talvikauden odotettavista sähkön hinnoista:
  - Esimerkkilaskeman hintataso 45 snt/kWh vastaa joulukuun hintatasoa niin tukkusähkömarkkinoiden osalta (joulukuu spot-keskihinta 39 snt/kWh (alv 0 %) kuin vähittäismarkkinoiden hintatason osalta.
  - Tilanne ei siis poikkea siitä tiedosta, mikä hallituksella oli valmistelun aikana käytössä

TEM/EOS 26.8.2022

Esimerkkilaskelma sähköenergian hinnannousun vaikutuksesta

Seuraavassa on laskettu esimerkki sähköenergian hinnan nousun vaikutuksesta toistaiseksi voimassa olevalla sopimuksella sähköä ostaville tyyppiasiakkaille: 1) pientalo, suora sähkölämmitys, vuosikulutus 18 000 kWh ja 2) kerros- tai rivitalohuoneisto, ei sähkölämmitystä, vuosikulutus 5 000 kWh vuodessa. Lähtötilanteessa sähköenergian vähittäismyyntihinnaksi on oletettu elokuun puolivälin keskimääräinen hintataso 15 snt/kWh. Elokuun loppupuolella monet sähkön vähittäismyyjät ovat korottaneet toistaiseksi voimassa olevien sopimusten hintoja tuleville kuukausille. Uudet hinnat ovat tyypillisesti 35-45 snt/kWh (alv. 24 %). Esimerkkilaskelmassa uudeksi sähköenergian hinnaksi on valittu 45 snt/kWh (alv. 24 %).

Siirtomaksuina on käytetty ko. tyyppiasiakkaiden keskimääräisiä siirtomaksuja sähkölämmittäjälle 4,83 snt/kWh (ei sähköveroa) ja kerros- ja rivitalohuoneistolle 7,81 snt/kWh (ei sähköveroa). Sähköveron suuruus on molemmissa esimerkissä 2,79327 snt/kWh. Sähköenergian hinnat, siirtomaksut ja sähkövero sisältävät arvonlisäveroa 24 %. Sähkölämmittäjän sähkön kulutus on oletettu tyyppikäyttäjän profiilin mukaan. Kerros- ja rivitalohuoneiston oletettu sähkön kulutus on oletettu tasaiseksi ympäri vuoden.

Taulukko 1: Muutos sähkölaskuun, sähkölämmitetty pientalo

Pientalo, suora sähkölämmitys, vuosikulutus 18 000 kWh/vuosi										
Oletettu sähkön kulutus ns tyyppikäyttäjien profiilin mukaan										
	Arvioitu kulutus (kWh/kk)	Osuus vuosikulutuksesta	Siirtomaksut (EUR/kk)	Sähkövero (EUR/Kk)	Energiamaksut, vanha (EUR/kk)	Energiamaksut, uusi (EUR/kk)	Koko sähkölasku vanhalla energiamaksulla (EUR/kk)	Koko sähkölasku uudella energiamaksulla (EUR/kk)	Muutos sähkölaskuun (EUR/kk)	Muutos sähkölaskuun (%)
Lokakuu	1500	8 %	72,45	41,91	225	675	339,36	789,36	450,00	133 %
Marraskuu	1700	9 %	82,11	47,49	255	765	384,60	894,60	510,00	133 %
Joulukuu	2300	13 %	111,09	64,26	345	1035	520,35	1210,35	690,00	133 %
Tammikuu	2700	15 %	130,41	75,43	405	1215	610,84	1420,84	810,00	133 %
Helmikuu	2400	13 %	115,92	67,05	360	1080	542,97	1262,97	720,00	133 %
Maaliskuu	1900	11 %	91,77	53,08	285	855	429,85	999,85	570,00	133 %

Taulukko 2: Muutos sähkölaskuun, kerros- tai rivitalohuoneisto

Kerros- tai rivitalohuoneisto, vuosikulutus 5 000 kWh/vuosi										
Oletettu tasainen sähkön kulutus ympäri vuoden										
	Arvioitu kulutus (kWh/kk)	Osuus vuosikulutuksesta	Siirtomaksut (EUR/kk)	Sähkövero (EUR/Kk)	Energiamaksut, vanha (EUR/kk)	Energiamaksut, uusi (EUR/kk)	Koko sähkölasku vanhalla energiamaksulla (EUR/kk)	Koko sähkölasku uudella energiamaksulla (EUR/kk)	Muutos sähkölaskuun (EUR/kk)	Muutos sähkölaskuun (%)
Lokakuu	400	8 %	31,24	11,17	60	180	102,41	222,41	120,00	117 %
Marraskuu	400	8 %	31,24	11,17	60	180	102,41	222,41	120,00	117 %
Joulukuu	400	8 %	31,24	11,17	60	180	102,41	222,41	120,00	117 %
Tammikuu	400	8 %	31,24	11,17	60	180	102,41	222,41	120,00	117 %
Helmikuu	400	8 %	31,24	11,17	60	180	102,41	222,41	120,00	117 %
Maaliskuu	400	8 %	31,24	11,17	60	180	102,41	222,41	120,00	117 %

Aloite komissiolle sähköpörssin tarjousten enimmäishinnan alentamisesta

Hallitus tekee komissiolle aloitteen sähköpörssin tarjousten enimmäishinnan alentamisesta EU:ssa. Enimmäishinnan alentaminen tulee toteuttaa tavalla, joka ei sulje markkinoilta pois merkittävästi tuotantokapasiteettia eikä kulutusjoustoa.

Ministeri Lintilä on esittänyt syksyn aikana Suomen aloitteen Energianeuvoston kokouksissa. Tämän lisäksi ministeri Lintilä on lähettänyt asiasta kirjeen marraskuussa sekä energiakomissaari Kadri Simsonille ja sisämarkkinakomissaari Thierry Bretonille.

Tulo- ja alueperustaisen tukimallin valmistelu

Hallitus on päättänyt valmistella kevään 2023 hallitusneuvotteluihin mennessä tukimallin, jonka tavoitteena on yhtäältä lisätä energiaverojärjestelmän ilmasto-oikeudenmukaisuutta sekä toisaalta vastata sähkön ja polttoaineiden markkinahintojen nousupiikkien kohtuuttomiin sosiaalisiin seurauksiin. Valmistelun tavoitteena on luoda tukimalli, jossa tukea voidaan myöntää kotitalouksille tulo- ja alueperusteisesti. Mallissa tulisi olla myös elementti, jossa markkinahintojen äkillinen nousu mahdollistaisi automaattisen tulotuen maksamisen kotitalouksille.

Valtiovarainministeriön asettama poikkihallinnollinen Tulo- ja alueperusteinen kohdennettu tukijärjestelmä kotitalouksille –työryhmä luoda kevään 2023 hallitusneuvotteluihin mennessä tukimallin, jonka tavoitteena on yhtäältä lisätä energiaverojärjestelmän ilmastooikeudenmukaisuutta sekä toisaalta vastata polttoaineiden markkinahintojen nousupiikkien kohtuuttomiin sosiaalisiin seurauksiin. Työryhmän toimikausi jatkuu 1.3.2023 asti.

Hallitus on jo aikaisemmin päättänyt merkittävistä tuista omavaraisuuden ja puhtaan energiantuotannon vahvistamiseksi. Energiaomavaraisuutta ja vihreää siirtymää tuetaan tällä hetkellä merkittävillä investointiavustuksilla koko Suomessa. Tänä vuonna erilaisiin energiatukiin on varattu yli 650 miljoonan euroa ja ensi vuonna tukea on edelleen saatavilla lähes 300 miljoonan euroa.

Tehoreservin käyttöönotto

Tehoreserviä varataan ensi talveksi nykyisen suunnitelman mukaisesti. Tehoreservi turvaa sähkön toimitusta erilaisissa häiriötilanteissa.

Energiavirasto järjesti tarjouskilpailun tehoreservistä. Virasto sai yhden tarjouksen (Meri-Pori), joka ei täyttänyt tehoreservin ehtoja. Sittemmin Fortum ilmoitti ottavansa Meri-Porin voimalaitoksen käyttöön sähkömarkkinoilla.

Jatkoselvitykset energiansäästön ja joustomahdollisuuksien edistämiseksi

Energiaosasto on selvittänyt virkatyönä kulutusjoustoa:

- Vähittäismarkkinoiden kulutusjoustoa on edistetty erityisesti Astetta alemmas –kampanjan osana, jonka keskeinen viesti on ollut kulutuksen ajoittaminen aamun (klo 8-10) ja illan (klo 16-20) kysyntähuippujen ulkopuolelle. Ministeriö on kannustanut myös sähkön vähittäismyyjiä kehittämään tariffeja, jotka huomioivat kulutuksen ajoittamisesta saatavat hyödyt.
- Suuret sähkönkäyttäjät ostavat sähkön tukkumarkkinoilta. Spot-sähkön hinnoittelu ohjaa voimakkaasti ottamaan huomioon sähkön hintojen aikavaihtelun. Näin myös siinä tapauksessa, että sähkön hankinta on suojattu johdannaismarkkinoilla. Suuret toimijat voivat tarjota ja myös tarjoavat kysyntäjoustoa useille eri markkinoille:
    - Fingridin reservit
    - säätösähkömarkkina (Fingridin taseyksikkö ostaa tuottajilta ylossäätöjä tai kuluttajilta kulutuksen vähentämistä, jotta kysyntä ja tarjonta on tunnin tasejakson sisällä tasapainossa)
    - Päivän sisäisellä markkinalla (intra-day eli Elbas-markkina) voi tarjota toisille toimijoille joustoa

    - Normaali vuorokausimarkkina (day-ahead eli spot-markkina) sisältää itse asiassa pääosan joustosta
    - Näiden lisäksi kysyntäjoustoa voi tarjota EV:n tehoreservijärjestelmään (aiempina kausina siellä on ollut Helsingin Katri Valan ja Espoon Suomenojan lämpöpumput
- Kulutusjousto on saatu tehokkaasti markkinoille. Fingridin datojen mukaan korkea sähkönhinta on leikannut kulutusta erityisesti huipputunneilta. Koska kulutusjoustolla on suuri arvo spot-markkinalla, markkinatoimijat eivät jätä joustoa juurikaan säätösähkömarkkinoille. Myöskään Energiavirasto ei saanut tarjouksia kulutusjoustosta tarjouksia tehoreservijärjestelmään.
- Esitys kulutusjoustohuutokapasta on sinällään positiivinen. Siihen liittyy kuitenkin toteutukseen liittyviä haasteita
    - Jotta tarjouskilpailu vaikuttaisi sähkön tukkumarkkinahintaan, tulisi tarjoukset tulla mukaan vuorokausimarkkinan hinnanmuodostukseen. Helpoiten tämä olisi toteutettavissa niin, että tarjouskilpailun voittajat joutuisivat jättämään pienemmän kulutuksen tarjouksen pörssiin tietyn rajahinnan jälkeen.
    - Ongelmana olisi sen määrittäminen, kuinka paljon kuluttaja olisi käyttänyt sähköä ilman huutokauppaa. Tämä voitaisiin toteuttaa tarkastelemalla toimijan vanhoja tarjouskäyriä lähiajoilta, edelliseltä vuodelta tai muulta kuvaavalta ajanjaksolta. Tämä jäisi joka tapauksessa epämääräiseksi ja ylikompensaation mahdollisuus on ilmeinen.
    - Fingrid on kehittänyt uuden vapaaehtoisuuteen pohjautuvan sähköjärjestelmän tuki -menettelyn, jolla pyritään hyödyntämään säätösähkömarkkinoiden ulkopuolinen joustopotentiaali ja välttämään näin talvikaudella 2022 – 2023 mahdollisia sähkökatkoja. Menettelyn operatiivinen käyttö alkoi 1.12. Marraskuun loppuun mennessä sähköjärjestelmän tuki -menettelyyn oli ilmoittautunut kymmenkunta toimijaa, joiden yhteenlaskettu enimmäisjoustokyky on noin 200 MW. Tämä koostuu sekä yrityksistä että julkisen sektorin toimijoista ja joustot toteutetaan niin kulutusta vähentämällä kuin tuotantoa lisäämällä esimerkiksi varavoimakoneita käynnistämällä.
- Energiavirasto on selvittänyt suurten energiakäyttäjien mahdollisuutta. Selvityksen mukaan suuret loppukäyttäjät pystyvät lisäjoustoihin sähköpuolan uhatessa, mikäli saavat tiedon hyvissä ajoin, keskimäärin noin vuorokautta aiemmin. Tämä jousto voidaan aktivoida, kun Fingrid antaa ilmoituksen kolmiportaisen asteikon ensimmäisessä vaiheessa ”sähköpula mahdollinen”.

Kartoitetaan pikaisesti suurten energiakäyttäjien mahdollisuudet kysyntäjoustoihin. Lisäksi kartoitetaan yritysten ja kotitalouksien kysyntäjouston sekä energiamarkkinoiden tarjontajouston edistämismahdollisuuksia ja niihin kannustamisen välineitä. Kartoitusten perusteella arvioidaan niitä toimia, joilla voidaan edistää energian merkittävää säästömahdollisuutta. Joustomahdollisuuksien hyödyntämisessä tehdään yhteistyötä myös naapurimaiden (Viro, Ruotsi) kanssa. Myös tarvetta erillisen energiamarkkinoiden tutkimusyksikön perustamiseksi arvioidaan.

Energiansäästökampanjan yhteydessä tehostetaan tiedottamista energian kulutuksen ja energian hinnan piikeistä ohjaamaan paremmin kulutuskäyttäytymistä. Tiedottamisella lisätään kotitalouksien ja yritysten mahdollisuuksia säästää energiaa ja hillitä energialaskuja.

Windfall-veron valmistelu

VM on valmistellut windfall-veroa osana EU:n energianhinta-asetuksen toimeenpanoa. HE 320/2022 vp on annettu 29.12.2022.

Valmistellaan sähköntuottajien windfall-voittojen verotusta koskeva sääntely. Vero tulee määritellä siten, että puhtaan energian investointiedellytykset turvataan. Veroa ei kohdisteta ns. mankalaperiaatteella toimiviin yhtiöihin.

Julkisomisteisten energiayhtiöiden tuottotavoite

Ministeri Lintilä on pitänyt asiaa esillä lukuisissa haastatteluissa.

Hallitus suosittaa, että kunnat asettavat omistamiensa energiayhtiöiden tuottotavoitteet tilanteen vaatimalla vastuullisella tavalla.

Sähkölaskujen maksuajan pidentäminen

HE-luonnos, jossa mukana sähkölaskujen maksuajan pidentäminen, on lähetetty lausuntokierrokselle 10.1.2023.

Hallitus suosittaa, että energiayhtiöt myöntävät poikkeuksellisissa energiakriisin oloissa tavanomaista pidempiä maksuaikoja suuria laskuja saaneille kuluttaja-asiakkailleen hyvää perintätapaa koskevan ohjeen mukaisesti.

Sähkötuesta ja –vähennyksestä tiedottaminen

Hallitus suosittaa energiayhtiöille sähkövähennyksen verokorttimuutosmahdollisuudesta sekä sähkötuesta tiedottamista laskutuksen yhteydessä toimien tultua voimaan.

Verohallinto ja Kela on järjestänyt asiasta tiedotustilaisuuksia.

Energiaremontit

Hallitus varmistaa lisätalousarvion ja täydentävän talousarvioesityksen yhteydessä asuinrakennusten energia-avustuksien rahoituksen riittävyyden.

Energiaremontit YM vastuulla.